

जाहिरातींचे दर.

सालील पन्थावर चौकशी

करावी

व्यवस्थापक, अर्थ,

'दुर्गाधिवास', पुणे

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी

रु ४

(टपाल हशिल माफ)

किरकोळ अकास

एक आणा

'अर्थ एव प्रधान' इति कौटिल्य अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिल्य अयशाख

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २४ मार्च, १९३७.

अंक १२

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकांना आपला पैसा किफायतशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँक तारीख १३ मार्च १९३७ रोजी साजरा करण्यात येणाऱ्या आपल्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु ८ आण्याच्या दराने विक्रीस काढणार आहे

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत वरील रकम शेतकऱ्यांची हलासीची स्थिति दूर करण्यासाठी कर्जाऊ दिली जाणार आहे

हे रोखे विकत घेण्यात बिलकूल सड्डेबाजी नाही । विशेष माहिती समक्ष भेटीत अथवा पत्रद्वारे

नागपूर शहर,
ता १ मार्च १९३७} मॅनेजर, दि सी पी अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड
जी ए भोसले, बी कॉम्

काटकसर आणि चढाओढ

सध्याचे आर्थिक मंदीचे दिवसांत अधिक काटकसर कशी करिता येईल हा विचार प्रत्येकापुढे आहेच सध्या, ऑफिस, कारखाना, घर इ० सर्व ठिकाणी काटकसरीचा प्रयत्न सुरू आहे

परंतु

वेळेची काटकसर करणे आरोग्याशिवाय कसे शक्य होईल, आणि आरोग्य मिळण्यास व टिकविण्यास उपाय काय ?

याचे उत्तर

आरोग्यमिश्रण

याचे सेवनाने

शौचास साफ होऊ

लागून भूक वाढते

बोधचिन्ह

सर्व एजंटोंकडे मिळते

श्रीधूतपापेश्वर आर्यौषधि कारखाना,

पनवेल—कुलाबा.

व तरतरी आणि

उत्साह ही वाढतात

घरपोंच जोडी रु. ८

विद्यार्थिनी,
कुलीन स्त्रिया,
नर्सस यांच्या
आवडीची ती
हीच
टिकेकरी
पातळें.नमुने मोफत
पोस्टेजकरिता
दीड आण्याची
तिकिटे पाठवा

दि टिकेकर टेक्सटाईल मिल, लि.

पो टिकेकरवाडी, सोलापूर

संजीवन हेअर टॉनिक

दारुणा, केंस गळणें व टक्कल

ह्यावर अनुभविक उपाय

संजीवन मॅन्युफॅक्चरिंग कं, अहमदाबाद

विविध माहिती

हिंदी रेल्वेवरील वाणिणी

हिंदुस्थान सरकारच्या मालकीमधील रेल्वेजवरील वाणिणीच्या सरुयेंत १९३५-३६ साली २३४ टक्क्यांची भर पडली

७० हजार टन रुळाची खरेदी

मार्च, १९३६ अखेर सपलेल्या वर्षी हिंदी रेल्वे खात्याने टाटा कंपनीकडून ७० हजार टन रुळ खरेदी केले

दग्यामधील नुकसानीची भरपाई

मुंबई येथील गेल्या हिंदु-मुसलमानांचे दग्यातील प्राणहानि, घरादारास झालेले नुकसान व शारीरिक इजा ह्यांच्या भरपाई-करिता २७ लक्ष ५९ हजार रुपयांची मागणी करणारे ४५८ अर्ज मुंबईच्या मुख्य प्रेसिडेन्सी मॅजिस्ट्रेटने दाखल करून घेतले आहेत

सिंधमध्ये सिमेंटचा कारखाना

सिंधमध्ये सिमेंटचा कारखाना स्थापन करण्याच्या दृष्टीने पूर्वपहाणी चालू आहे

ब्रिटिश रेलवेजचे भाडविल व भागीदार

ब्रिटिश रेलवेजमध्ये सुमारे १,६०० कोटी रुपयांचे भाडविल गुंतलेले आहे आणि ते ५ लक्ष ब्रिटिश भागीदारांच्या मालकीचे आहे

वाफेची आणि विजेची रेल्वे इजने

वेग आणि उतारूचे सुख ह्याचे दृष्टीने विजेच्या इंजनापेक्षा वाफेच्या इंजनानी ओढल्या जाणाऱ्या आगगाड्या चांगल्या असतात असा अनुभव आहे

आगगाडीचा दरतासास १०० मैल वेग

इंग्लंडमधील लंडन व न्यू कॅसल ह्याचे दरम्यान मध्येन थांबता जाणारी आगगाडी दरतासास १०० मैल ह्या वेगाने धांवते ह्या वेगाच्या दृष्टीने पाहता डेकन कीनला पुणे-मुंबईचा प्रवास (बोरघाट हिशेबात धरता) सुमारे दीड तासात करता यावा

पुणे जिल्ह्यातील मादक द्रव्यांची दुकाने

पुणे जिल्ह्यातील ताडीच्या एकूण ६१ दुकानापैकी ५३ दुकानाचा येत्या वर्षाकरिताचा लिलाव गेल्या आठवड्यात झाला, आणि त्याचा मक्का २ लक्ष २७ हजार रुपयास विकला गेला गेल्या वर्षीपेक्षा हा आंकडा ११३ हजारानी लहान आहे अफूच्या ५२ दुकानाचा मक्का १ लक्ष ६५ हजारांस गेला भांगीच्या दुकानाकडून सरकारास ९४ हजारांची प्राप्ती होईल

मोफत शारीरिक शिक्षण वर्ग

सालाबादप्रमाणे यदाहि महाराष्ट्रीय मंडळातर्फे पुरुष व स्त्री-वर्गाकरिता शारीरिक शिक्षणाचे मोफत वर्ग १ मे १९३७ पासून ३१ मे १९३७ पर्यंत चालविण्यात येणार आहेत. अर्ज पाठविण्याची मुदत २० एप्रिल अखेर आहे अर्जाबरोबर १ रु. रजिस्ट्रेशन फी पाठवावी

गव्हर्नर जनरल ह्याचा खास अधिकार

आणि कराबाबतचे बिल

स्वदेशी साखरेवरील पट्टी वाढवू नये आणि पोष्ट कार्डांची किंमत कमी करावी ह्या दोन महत्वाच्या डुरुस्त्या लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीने कराबाबतच्या सरकारी योजनेत सुचवल्या होत्या, त्या गव्हर्नर जनरल ह्यांनी आपल्या खास अधिकारात नामंजूर केल्या आहेत

कलकत्ता कॉर्पोरेशनचे बजेट

कलकत्ता कॉर्पोरेशनच्या बजेटात उत्पन्न सुमारे २३ कोटी रुपयांचे धरण्यात आले आहे

लंडनमध्ये हिंदी खेडेगांवी कारागिरीचा माल

एका मुंबईच्या मंडळीने हिंदुस्थानातील खेडेगावी कारागिरीच्या मालाचे प्रदर्शन लंडनमध्ये थाटले असून तेथे कायमचे दुकान चालू करण्याचा तिचा बेत आहे.

हिंद-जपान व्यापारी करार

हिंदुस्थान व जपान ह्यांचेमध्ये व्हावयाच्या व्यापारी करारा-सबधी वाटाघाटी अजून चालू आहेत. सल्लागार ह्या नात्याने सरकारने हिंदी व्यापारी प्रतिनिधींचे म्हणणे ऐकून घेतले आहे त्याचा उपयोग करारांत कितीसा होतो, ते पहिले

कॅडबरीचा प्रचंड डकारखाना

कोको व चॉकोलेटच्या कॅडबरी (ग्रेटब्रिटन) कारखान्यांमध्ये तयार होणाऱ्या मालास दरसाल २ कोटी गॅलन दूध लागते. कारखान्यातून ५३ कोटी कोकोचे डबे विक्रीकरिता रवाना होतात.

हिंदी नाविक दलांतील अधिकारी

हिंदी नाविक दलाच्या अधिकारी वर्गातील १२३ अधिकाऱ्यांपैकी १० हिंदी आहेत व आणखी १२ हिंदी त्यासंबंधांतील उमेदवार आहेत

साखरेवरील जादा पट्टीचा सुपरिणाम !

कानपूर येथील इंपीरियल इन्स्टिट्यूट ऑफ शुगर टेक्नॉलॉजीचे उद्घाटन करताना सर फ्रॅंक नॉइस, हे म्हणाले.—

“साखरेवरील जादा पट्टीचे ओझे कारखानदारंवर पडेल, गिन्हाइकास ते उचलावे लागेल का दोषावर ते विभागले जाईल, हे आज निश्चित सांगता येत नाही. तथापि, ह्या पट्टीमुळे, साखरेच्या उत्पादनाची किंमत शक्य तितकी उतरवून साखरेस मागणी वाढविण्यासाठी कारखानदार शक्य ते प्रयत्न करण्यास उद्युक्त होतील ”

वन्हाडमध्ये अर्बन बँकांची स्थापना

वन्हाड सहकारी इन्स्टिट्यूटने मुंबई इलाख्यातील सहकारी बँकांची पहाणी करण्याकरिता एक प्रतिनिधीमंडळ पाठविले होते ह्या मंडळाने वन्हाडमधील काही प्रमुख शहरात अर्बन बँकांची स्थापना करण्यात यावी असे सुचविले आहे उमरावती, एलिचपूर, सामगाव आणि यवतमाळ ही शहरे बँका काढण्यास सोडस्कर आहेत, असा मंडळाचा अभिप्राय आहे उमरावती येथे अर्बन बँक स्थापन करण्यासंबंधी पूर्वतयारी सुरू झाली आहे.

इराकचा खजूर

इराकमधील खजूराच्या व्यापाराचा सर्वाधिकार सुमारे पाऊण कोटी रुपये भांडवलाच्या एका कंपनीस मिळावा असा यत्न चालू आहे ह्या कंपनीचे भाग कोणाहि इराकी माणसास घेता येतील आणि त्यांत सरकारचा हिस्सा असू शकेल. ह्या योजनेचा विचार करण्यासाठी इराकचे मुख्य प्रधान व्यापारी लोकांची एक प्रातिनिधिक परिषद बोलावणार आहेत.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्यात

रु. किं.

७-३-३७ ते १३-३-३७	२२,७२,२०२
१४-३-३७ ते २०-३-३७	३४,४४,८४७
२१-३-३७ ते २७-३-३७	२,९४,४७,९१,३९४

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ... १४०	रेल्वे रिस्क नोट 'बी'
२ व्याजाचे दर व कर्जरोख्याचे बाजार भाव १४१	सर्वर्धी निवाडा
३ मध्यप्रांतीय सहकारी प्रांतिक बँक १४१	६ गव्हाच्या पोलाचे कारसा- नदार, श्री सहस्रपुढे १४५
४ रोखे बाजाराचे नियंत्रण १४२	७ औद्योगिक प्रगतीची आवश्यकता १४४
५ स्फुट विचार १४३	८ श्री धूत पापेश्वर आर्चोबधि कारखाना १४७
सर ऑस्वोर्न-स्मिथ ह्यांचा राजीनामा-सावकारी क- र्जांची चर्चा-गे काळे ह्यांचे म्बाले वेविल वगळता- हिंदुस्थानातील कारखाने-	९ सहकारी चळवळीचा प्रसार १४७
	१० रोखे बाजारातील व्यवहा- राचे नियंत्रण १४८
	११ निवडक बाजारभाव १४९

अर्थ

बुधवार, ता २४ मार्च, १९३७

व्याजाचे दर व कर्जरोख्याचे बाजारभाव

सर्वच देशात आणि विशेषतः इंग्लंडमध्ये लढाऊ सामानाच्या कारखान्यात जोराचे उत्पादन चालू असल्यामुळे पोलादाचा माल आणि आनुषंगिक कच्चा माल यास विशेष मागणी उत्पन्न झाली आहे बाजारभावाची व औद्योगिक मळक्याच्या भागाच्या किंमतींची चढती कमान आहे. ब्रिटिश सरकार लढाऊ तयारीकरता चारपाचशे कोटी रुपयाचे कर्ज काढणार असे जाहीर झाल्यापासून पैशाच्या बाजारात खळबळ उडाली आहे भाडवलास जादा मागणी आली असता व्याजाचे दर चढणार आणि सरकारी कर्जरोख्याचे भाव उतरणार हा सहाजिक परिणाम घडणार आहे हिंदुस्थान सरकारच्या कर्जरोख्याच्या किंमतीत अलीकडे घट झाली आहे आणि व्याजाचे दर थोडेसे चढणीस लागले आहेत, हे ध्यानात ठेवण्यासारखे आहे मदी हळू हळू नाहीशी होऊन चलतीस प्रारंभ झाला असता ह्या प्रगतीच्या मार्गात व्यत्यय येऊ नये म्हणून ब्रिटिश सरकारने लढाऊ तयारीचा खर्च कर्ज न काढता कराचे उत्पन्न वाढवून भागवावा अशी सूचना प्रो. केन्ससारखे तज्ज्ञ करीत आहेत तथापि, कराचा बोजा वाढवून जरूर असलेला पैसा उभा करता येईल किंवा कसे हा व्यावहारिक अडचणीचा प्रश्न आहे कराच्या रूपाने दरवर्षी शंभर-दीडशे कोटी रुपये जादा उत्पन्न करता येतील आणि कर्ज काढणे टाळता येईल अशी कल्पना ब्रिटिश फडनवीसाची आहे असे दिसत नाही. मामुली उत्पन्नात होईल तो वाढावा काढून घेऊन बाकीची आवश्यक असलेली रकम कर्जरूपानेच त्यांस उभी करावी लागेल असा रंग दिसतो कर्जास अनुकूल परिस्थिती असणे त्याच्याहि दृष्टीने इष्ट असल्याने व्याजाचा दर वाढू न देणे हे त्यांसहि अभिप्रेतच असणार, ह्यात शंका नाही. कर, कज व व्याजाचे दर ह्यांचा

मेळ बसवूनच त्यास आपले घोरण निश्चित करावे लागणार आहे

काही महिनेपर्यंत ब्रिटिश सरकार ट्रेझरी बिलाच्याद्वारे पैसा उभा करील आणि अगदी अडेल तेव्हाच लाब मुदतीचे कर्ज जाहीर करील ट्रेझरी बिलाची विक्री मोठ्या प्रमाणावर होऊ लागेल तेव्हा त्याचे व्याजाचे दर चढतील, ते बेतांत राखण्यासाठी पाच-चार वर्षांच्या मध्यम मुदतीची कर्जे काढून काम भागवण्यांत येईल सरकारी कर्जरोख्याच्या किंमती उतरून न देण्यात ब्रिटिश फडनवीसाचे हित असल्याने प्रो. केन्स ह्यांचा सल्ला ते लक्षांत बाळगतील ह्यात संशय नाही परंतु ही गोष्ट कितीशी व्यवहार्य आहे, हा येथे खरा व महत्त्वाचा प्रश्न आहे लाब मुदतीचे व्याजाचे दर चढू न देण्याचे सरकारचे समर्थन मर्यादित आहे. इकडे सर्वसामान्य जिनसांचे बाजारभाव वाढत आहेत आणि ते आर्थिक चलतीचे लक्षण आहे परंतु दुसऱ्या बाजूस त्याबरोबरच भाडवलास असलेली मागणी व व्याजाचे दर चढणे अपरिहार्य आहे. कर्जरोख्यात गुंतलेला आपला पैसा काढून बँका गिऱ्हाइकांस तो कर्ज म्हणून देऊ शकतील असे वाटत नाही आणि त्यास आपल्या रोकड शिल्लकेचे प्रमाणहि उतरवता येईल असे दिसत नाही बँकांनी कर्जरोखे बाहेर काढले नाहीत म्हणजे त्यांच्या किंमती उतरून व्याजाचे दर चढण्याचा संभव नाही एकदरीने पाहता काही काळपर्यंत तरी सरकारी कर्जरोख्याच्या किंमती विशेष खाली जातील असे दिसत नाही, ह्या आशयाचा अभिप्राय ब्रिटिश तज्ज्ञांनी व्यक्त केला आहे, तोच न्याय कमी अधिक प्रमाणात हिंदुस्थानातील सरकारी कर्ज-रोख्यास लागू करण्यास हरकत नाही मंदी हळू हळू दूर होत असता बाजारभाव भरमसाट वाढून चलतीच्या जोराच्या लाटे-मध्ये समाजाचे गटागट्या खाली नयेत हा मुद्दा लढाऊ कर्जाच्या विरुद्ध पुढे माढण्यात येत आहे पण कर्ज अपरिहार्य झाल्यास त्याचे दुष्परिणाम समाजास भोगावे लागू नयेत अशा खबरदारी ब्रिटिश सरकार घेईल असे मानण्यास पुष्कळ जागा आहे सरकारी कर्जरोख्याचे भाव गेल्या तीन-चार वर्षांत चढीचे झाले, तेव्हा बँका व इतर संस्था ह्यास नफा काढून घेऊन पूर्वीचे नुकसान भरून काढता आले आतां रोख्याच्या किंमती उतरावयास लागल्या-कारणाने उलटा प्रकार घडून येत आहे आणि ह्या परिस्थितीमुळे होणाऱ्या नुकसानीची तजवीज करण त्यास जरूर झाले आहे. पैसे गुंतवू शकण्याच्या सामान्य जनतेसहि ही परिस्थिती व तिचे भवितव्य ह्या संवधात जिज्ञासा वाटणे स्वाभाविक आहे ह्यासाठी पैशाच्या बाजारातील उलाढालीकडे लक्ष ठेवणे आवश्यक झाले आहे.

मध्यप्रांतीय सहकारी प्रांतिक बँक

काही महत्त्वाच्या प्रश्नांची चर्चा

मध्यप्रात-वऱ्हाड प्रांतिक सहकारी बँकेची रौप्य ज्युबिली नुकतीच साजरी झाली त्याप्रसंगी प्राताचे गव्हर्नर, सर हाइड गोवन, ह्यांनी बँकेचे अभिनंदन करताना, सध्याच्या विलक्षण मंदीच्या काळातहि बँकेने आपली सांपत्तिक स्थिती मजबुतीची ठेवली आहे आणि ह्याचे लक्षण, भरपूर गंगाजळी, संशयित कर्जांची पुरेशी तरतूद व बँकेच्या मालकीचे बरेच मोठे भांडवल ह्या गोष्टी आहेत असे सांगितले बँकेचे स्थैर्य व सुरक्षितपणा ही

मुख्यत्वेकरून वेळोवेळ नफ्यामधून बाजूस काढून ठेवलेल्या रिझर्व्ह-सूच्या रकमांवर अवलंबून असतात ह्या दृष्टीने पहाता सर हाइड गोवेन ह्यांचे उद्धार यथार्थ आहेत असे म्हटलें पाहिजे प्रांतिक मध्यवर्ती बँकेचें मुख्य काम समाजात वचलेला व खेळणारा पैसा सहकारी संस्थास योग्य वेळीं व योग्य रीतीनें उपयोगी पडेल अशी निश्चित व्यवस्था करण्याचें असतें आणि मध्यप्रांतातील बँकेनें तें नीट बजावलें आहे अलीकडे प्रांताच्या अनेक भागात बँकांचीं कर्जे थकलीं आहेत ह्या वैगुण्याकडे लक्ष वेधून, सहकारी संस्थामध्ये कर्जदारांचें प्राबल्य माजलें असल्यानें वसुली वेळेवर होत नाही व पैसा भरमसाट रीतीनें वाटला जातो ह्याविषयी रिझर्व्ह बँकेच्या रिपोर्टांत केलेल्या सूचनाकडे गव्हर्नरसाहेबानीं बोट दाखविलें बँकाच्या व्यवस्थेंत ठेवीदारांचें म्हणजे कर्जे न घेणाराचे, प्रतिनिधी मोठ्या प्रमाणांत येतील तर फाजील कर्जे देणें व वसुलीत चालढकल करणें ह्या अनिष्ट गोष्टीस आळा बसेल ही त्याची सूचना विचारात घेण्यासारखी आहे बँकेच्या व्यवस्थेंत तज्ञ व जबाबदार माणसें पाहिजेत आणि तिच्या चालकात मिडस्तपणा असता कामा नये हें निर्विवाद आहे शेतकरी वर्गाच्या प्रतिनिधींमध्ये सढळ हातानीं कर्जे देण्याची व कर्जफेडीचा तगादा न करण्याची प्रवृत्ति आढळते ह्यात शकानाहीं सहकारी बँकाच्या व्यवस्थापक मंडळात व्यक्तिशः भागीदारांचे प्रतिनिधि असतातच ठेवीदारांचे निराळे प्रतिनिधि व्यवस्थेंत घेणें आवश्यक आणि व्यवहार्य आहे असें वाटत नाही सहकारी तत्त्वास अनुसरून आणि बँकिंगच्या चोख व्यवहारपद्धतीस धरून बँकांचीं कामे चालतील तर इष्ट सुधारणा घडून येईल ठेवीदारांचे प्रतिनिधि व्यवस्थापक मंडळांत घेतल्यानें हा कार्यभाग होईल असें नाही ठेवीदारांसहि कर्जाची जरूर असते आणि शहरांतल्या सहकारी बँकामध्ये त्याचे भरपूर प्रतिनिधि असतात पण तेथेहि थकलेलीं कर्जे आढळतात साराश, बँकेच्या कारभारात जबाबदारीची कल्पना, निस्पृहपणा व चोखपणा हे गुण अवश्य आहेत आणि त्याच्या अभावीं अव्यवस्था व नुकसान झाल्यावाचून रहाणार नाहीत.

सध्यांच्या आर्थिक मंदीच्या दुर्घट अवस्थेंतून सहकारी चळवळ बाहेर काढण्याकरितां मध्यप्रांतीय सरकारानें कोणते उपाय योजले आहेत, ह्याचें सर हाइड यानीं वर्णन केलें लवादाच्या पद्धतीनें कर्जाच्या रकमा कमी करणें, सावकारी व्यवहाराचें नियंत्रण करणें आणि व्याजाचे दरास मर्यादा घालणें ह्या गोष्टी-शिवाय जमीनगहाणाच्या बँकानीं काढलेल्या डिबेंचर्सच्या मुदलाची व व्याजाची हमी घेऊन सरकारानें शेतकरी वर्गाची स्थिति सुधारण्याच्या कार्यात बरेंच पुढें पाऊल टाकलें आहे बँकांची हस्तेवदीची बाकी थकल्यास ती सरकारनें जमीनमहसुलाच्या नियमाप्रमाणें वसूल करावी आणि जमीनदाराच्या कुळाची जमीन त्यास गहाण टाकता यावी अशी तजवीज करण्यात आली आहे तिचा उल्लेख रिझर्व्ह बँकेच्या रिपोर्टांत आहे ह्याविषयी गव्हर्नरानीं समाधान व्यक्त केलें ह्या सर्व सुधारणा झाल्या तरी शेवटीं शेतकरीवर्ग जाणता, स्वावलंबी व काटकसरी बनल्यावाचून खरी प्रगति झाली असें म्हणतां येणार नाही ह्यासाठीं सदरहु शिक्षणाचें व सघटनेचें काम हातीं घेण्यांत आलें पाहिजे आणि ह्या संबंधांत रिझर्व्ह बँकेनें केलेल्या सूचना मननीय आहेत असा अभिप्राय त्यानीं व्यक्त करून नवीन राज्यघटनेस अनुसरून मंत्रिमंडळ अस्तित्वात येईल त्यानें हे प्रश्न हातीं घेणें आवश्यक आहे असें सुचवलें

रोखेबाजाराचें नियंत्रण

मुळात उपयुक्त असलेल्या कोणत्याहि गोष्टीचा दुरुपयोग करता येतो. अशा प्रकारची उपयुक्त वाव टाकून देण्यापेक्षा दुरुपयोगाची शक्यता मर्यादित करणें हाच शाहणपणाचा मार्ग असतो. हा व्यवहारातला नियम रोखेबाजारातील वायद्याच्या करारास लावावा लागतो. पुढें कमी ज्यास्त होणाऱ्या किमतीचा अदाज करून आज रोख्याची खरेदीविक्री करण्यात थोडीबहुत जुगार असने हें खरें, पण अशा प्रकारचे व्यवहार आवश्यक व अपरिहार्य असल्यास त्याचें नियंत्रण करून ते चालू देणें हें श्रेयस्कर आहे अदाजावर आधारलेल्या करारास केवळ भरमसाट सट्टेबाजीचें स्वरूप प्राप्त होतें तें मात्र गर्ह्य असतें. ह्या व्यवहारास आळा बसावा अशी व्यवस्था रोखेबाजाराची घटना व नियम ह्यामध्ये केलेली असते. मुंबईच्या रोखेबाजाराची घटना व व्यवहार ह्याची चौकशी करण्यासाठी नेमलेल्या कमिटीचा रिपोर्ट प्रसिद्ध झाला आहे, त्यामध्ये ह्या तत्त्वावर जोर देण्यात आला असून त्यास धरून शिफारशी केलेल्या आहेत ह्या बाजारात चालणाऱ्या ध्यात सट्टेबाजीच्या सवद्याचें प्रमाण फारच मोठें असतें व तें ८०-९० टक्के असावें असा अदाज आहे रोखे घ्यावयाचे नाहीत व घ्यावयाचे नाहीत आणि वायद्याचे करार करून किमतीत होणारे फरक काय ते करारास अनुसरून घ्यावयाचे व घ्यावयाचे अशा प्रकारचा केवळ जुगारीचा धडा करणाराचा त्यात भरणा असल्यानें रोखेबाजाराचा आर्थिक उपयोग इलाख्यांतील जनतेस होत नाही, असा अभिप्राय कमिटीनें स्पष्ट नमूद केला आहे रोखेबाजाराचा सवध लोकांच्या हिनाशीं इतक्या निकटपणानें येतो कीं त्या सस्थेचे सभासद व चालक ह्यांनीं अत्यंत जबाबदारपणानें वेगळें पाहिजे आणि ही प्रवृत्ति रूढ करणें हें उद्दिष्ट कमिटीनें शिफारसी करताना स्वतःपुढें ठेवलें आहे असें तिचें म्हणणें आहे

बाजाराची स्थिति बिघडली आहे असें वाटतांच व्यवस्थापक मंडळ मध्ये पडून खरेदी-विक्रीच्या कराराचे व्यवहार मागणी-पुरवठ्याच्या नियमास अनुसरून अनिवेधपणानें होऊ देत नाही, ह्या तक्रारीचा विचार करून मंडळाचे अधिकार मर्यादित व्हावे आणि त्याबरोबरच करार पुरे न करणाराविरुद्ध नियमाची अमलबजावणी कडक रीतीनें व्हावी अशी दुहेरी व्यवस्था कमिटीनें सुचवली आहे रोखेबाजाराची संस्था नियमाचें बंधन सरळ रीतीनें पाळित नाही व आपली जबाबदारी ओळखत नाही असें दिसून आल्यास सरकारनें तिचे सर्वच अधिकार काढून घेण्यास कचरून नये असें कमिटीचें म्हणणें आहे शेअरबाजारातल्या दलालांनीं ध्याच्या सोयीसाठीं मंडळ बनवलें असता त्याच्या कारभारात जनता व सरकार ह्यांनीं पडूं नये हा युक्तिवाद कमिटीस पडलेला नाही व्यवस्थेंत चोखपणा असावा म्हणून तिनें बाजाराच्या व्यवस्थापकास कांहीं अधिकार एका हातानें दिले आहेत, पण दुसऱ्या हातानें कडक निर्बंधहि घातले आहेत वायद्याचे व्यवहार करणारांनीं दलालाजवळ विशिष्ट रकम अनामत ठेवली पाहिजे म्हणजे भरमसाट सट्टेबाजीस आळा बसेल ही सूचना दलालांच्या मते अव्यवहार्य होती, पण तिला कमिटीनें पाठिंबा दिला आहे

स्फुट विचार

सर ऑस्वोर्न स्मिथ ह्यांच्या राजीनाम्याचा प्रतिध्वनी

रिझर्व्ह बँकेचे पहिले गव्हर्नर, सर ऑस्वोर्न स्मिथ, ह्यांनी आपला राजीनामा देऊन बराच काळ लोटला असला तरी त्याच्या कारणाविषयीची लोकांची जिज्ञासा अजून तृप्त झालेली नाही. हिंदुस्थान सरकार आणि सर ऑस्वोर्न ह्यांच्यामध्ये कोणत्याहि विशेष महत्त्वाच्या प्रश्नाबाबत मतभेद उपस्थित होऊन त्यास राजीनामा द्यावा लागला असे नाही, ह्या आश्याचे उत्तर लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लीत सर जेम्स ग्रिग ह्यांनी दिले. तथापि त्याने समाधान न होऊन श्री सप्रू ह्यांनी कौन्सिल ऑफ स्टेटमध्ये ठराव आणून सरकारने जनतेस खात्री पटवील अशी माहिती देण्याची विनंती केली. हुडणावळ, सोन्याची निर्गत, लढनच्या सराफाचे हिंदी घोरण निश्चित होण्यात प्राबल्य, इत्यादि प्रश्नांबद्दल सर ऑस्वोर्न स्मिथ व हिंदुस्थान सरकार ह्यांचे जमले नसावे अशी लोकांची शंका त्यांनी आपल्या भाषणात प्रकट केली आणि ह्या गूढ प्रकरणावरचा पडदा दूर करण्यात यावा, असे प्रतिपादले. राजीनाम्याचे मूळ खासगी कारणात होते, आणि रिझर्व्ह बँक व हिंदुस्थान सरकार ह्यांच्या दरम्यान होणाऱ्या वाटाघाटी गुप्त स्वरूपाच्या असणे इष्ट असल्यामुळे ह्या सवधातला पत्रव्यवहार प्रसिद्ध करता येत नाही असे मि निक्सन ह्यांनी समर्थन केले. रिझर्व्ह बँकेकडे कायद्याने जे व्यवहार सोपविले आहेत, त्यात ढवळाढवळ सरकारने केव्हाही केलेली नाही असे आश्वासन त्यांनी दिले. ज्या परिस्थितीत व ज्या प्रकाराने सर ऑस्वोर्न स्मिथ ह्यांचा राजीनामा जाहीर झाला, त्यावरून लोकांची विशिष्ट समजूत झालेली आहे. मुद्दत संपण्यापूर्वी राजीनामा द्यावा लागल्याने व त्यास नुकसानभरपाईदाखल रकम मिळाल्याचे ठरले असल्याची बातमी प्रसिद्ध झाल्याकारणाने वरील समजूतीस मजबुती प्राप्त झाली आहे. अधिक माहिती सरकारपाशी यावयास नाही, ह्या उत्तरापलीकडे प्रस्तुत प्रकरणाची प्रगति सरकारच्या बाजूने होण्याचा सभव नाही. लोकांच्या कल्पनेत काही तथ्य असल्यास पुढेमागे ह्या राजीनाम्याच्या प्रकरणावर प्रकाश पडेल असे मानून स्वस्थ बसण्यावाचून त्यांस गत्यतर नाही.

कौन्सिल ऑफ स्टेटमध्ये सावकारी कर्जाची चर्चा

लाला रामसरणदास ह्यांचा, शेतकऱ्यास हलक्या व्याजाने कर्जे मिळतील अशी तजवीज सरकारने करावी ह्या आश्याचा, कौन्सिल ऑफ स्टेटमध्ये पुढे मांडलेला ठराव नामजूर झाला ह्यांत आश्चर्य वाटण्यासारखे काही नाही. शेतीचा धंदा व त्याकरिता लागणाऱ्या कर्जाची तरतूद हे विषय प्रांतिक अधिकारातले असून मध्यवर्ती सरकाराच्या कक्षेत येत नाहीत. हा आक्षेप त्या ठरावाविरुद्ध घेण्यात येईल अशी अपेक्षा कोणीहि सहज केली असती. फटनवीशी खात्याचे चिटनवीस, मि निक्सन, ह्यांनी लालाजींच्या ठरावास विरोध करताना ती हरकत पुढे केलीच. सावकारांनी जरूर ती हमी दिल्यास त्याच्या मार्फत शेतकऱ्यास कर्जे मिळण्याची व्यवस्था सरकारने करावी अशी ठरावात मुख्य सूचना होती. रिझर्व्ह बँकेने ही गोष्ट घटवून आणावी असे त्यांनी म्हटले असते तर त्या बँकेच्या सरकारास सादर झालेल्या रिपोर्टाकडे बोट दाखवून हिंदुस्थान सरकारास सदरहु बाबतीत काहीच करता येणे शक्य नाही अशा युक्तिवादाचा आश्रय मि निक्सन ह्यांनी केला असता. ही अडचण लक्षात घेऊन श्री. रामदास

पंटलू यांनी एक उपसूचना पुढे माडून मूळ ठरावाची बाजू सावरून धरण्याचा यत्न केला. रिझर्व्ह बँकेने पसत केलेले सावकार आणि प्रांतिक सरकारांनी मान्य केलेल्या जमीनगहाणाच्या बँका ह्यांच्या मार्फत हलक्या व्याजाच्या दराने शेतकऱ्यांस कर्जे मिळावी अशी त्याची दुरुस्ती होती. अनियंत्रित सावकारांच्या स्वाधीन पैसा करणे घोक्याचे आहे असे त्यांनी बोलून दाखविले. त्याची उपसूचना कौन्सिलने मंजूर केली, परंतु मूळ ठरावावर मते घेण्यांत आली तेव्हा तो नापास झाला. ह्यावरून ह्या विषयात मन घालण्याचा हिंदुस्थान सरकारचा विचार नाही, हे स्पष्टच झाले.

प्रो. काळे ह्यांचे ग्वालेर येथे व्याख्यान

“आर्थिक आंदोलने” ह्या विषयावर ग्वालेर येथे प्रो. काळे ह्यांनी गेल्या १५ तारखेस व्याख्यान दिले. चलती व मंदी ह्यांचा एका पाठीमागून एक येण्याचा अनुक्रम चालतो असा अनुभव आल्यावरून अशा चक्रनेमिक्रमाची कारणे काय आहेत ह्याचा शोध अर्थशास्त्रावेत्त्यांनी केला आहे, त्यासंबंधातला अर्थशास्त्रीय सिद्धांत सोपे दाखले देऊन वक्त्यांनी समजाऊन सांगितला. “पाश्चात्य राष्ट्रांत सध्या चलती चालू झाली आहे आणि ती संपून एकदम मंदी पुन्हा येऊ नये म्हणून एवढापासूनच खबरदारी घेण्यात यावी अशा सूचना केल्या जात आहेत जगांतील राष्ट्रांचे परस्पर संबध राजकीय व आर्थिक बाबतीत इतके तेढीचे बनले आहेत की, व्यापार, उद्योगधंदे व चलन ह्यांच्या हालचाली अवरोधपणाने होऊ शकत नाहीत. राष्ट्रांच्या अंतर्गत औद्योगिक व्यवस्थेची घडी नवीन तऱ्हेने बसवली जात आहे अशा परिस्थितीत मंदी जाऊन चलती सुरू होण्याचा मामुली नियम आजच्या अवस्थेस लागू होत नाही. हिंदुस्थानची अवस्था तर अगदी विचित्र होऊन गेली आहे. येथे कोणतेच निश्चित धोरण अमलात येत नाही आणि आम्ही जगाच्या घडामोडीत हेलकावे खात बसलो आहो. ही असहायतेची स्थिति प्रत्येक सुबुद्ध माणसाने मनन करण्यासारखी आहे. ज्ञान, घटना व कृति ह्या मार्गांनी मंदी-चलतीचा प्रश्न आम्ही सोडवला पाहिजे”. वरील आश्याचे प्रो. काळे ह्यांचे भाषण झाल्यावर डॉ. दिनेकर ह्यांनी समारोप केला व व्याख्यात्याचे आभार मानले.

हिंदुस्थानातील कारखाने

कारखान्याच्या कायद्याखाली येणारे असे सुमारे १० हजार लहानमोठे कारखाने १९३५ सालाखेर हिंदुस्थानात होते, त्यापैकी ८,८३१ चालू होते नोंदलेल्या कारखान्याची संख्या एवढी मोठी आजवर कधीच भरली नाही, हे ध्यानात ठेवण्याजोगे आहे. मुंबई इलाख्यामध्ये अहवालाचे वर्षी एक मोठा काच-कारखाना स्थापन झाला. रबरी बूट तयार करण्याचा धंदा बंगालमध्ये मोठ्या प्रमाणावर निघाला आहे. मोटार व सायकली ह्यास लागणाऱ्या टायर्सचे उत्पादनहि तेथे लवकरच सुरू होईल. १९३५ मध्ये एकूण १६ लक्ष ११ हजार मजूर कारखान्यात कामावर होते. १९३३ व १९३४ च्या मानाने ह्या संख्येत अनुक्रमे २ लक्ष ६ हजारानी व १ लक्ष २४ हजारानी वाढ झालेली आहे. तागाच्या कारखान्यांत ५३ लक्ष लोक कामावर होते. कपाशीच्या कापडाच्या गिरण्यातून ४ लक्ष ३८ हजार कामगार काम करीत होते. १९३३ साली फक्त ३ लक्ष ६४ हजार लोकच ह्या

घंटांत होते आणि १९३४ साली हा आकडा ३ लक्ष ८५ हजाराने गेला होता. कपास कापडाच्या गिरण्यांस गेल्या वर्षांतके मजूर कामावर असण्याचे भाग्य ह्यापूर्वीच्या कोणत्याच वर्षी लाभले नव्हते. छीमजुरांच्या संख्येत थोडी वाढ होऊन ती २ लक्ष ३० हजार भरली; मजुरी करणाऱ्या मुलांची संख्या मात्र सालोसाल कमी होत आहे १९३५ साली १५३ हजार मुले कामावर होती. कारखान्यातील अपघातांत वाढ झालेली आढळली. १९३३ च्या मानाने ४३ हजार व १९३४ च्या मानाने २३ हजार अपघात ज्यास्त झाले. एकूण २३ हजार अपघातांपैकी २०७ अपघात प्राणघातक ठरले. मजुरां-साठी चाली बांधण्याच्या कामात प्रगति दिसून आली.

रेल्वेरिस्क नोट 'बी' आणि त्यासंबंधातील रेल्वेवरील जबाबदारी

एप्रिल, १९२५ मध्ये सुरत कोर्टाने, रिपनिंग अॅन्ड वीर्व्हिंग लि. ने बी. बी. अॅन्ड सी. आय. रेल्वेच्या सुरत स्टेशनावरून ई. बी. रेल्वेच्या सीआल्डा स्टेशनावर पोचते करण्याकरिता कापडाचे ५८ गठे पाठविले, आणि त्याकरिता रेल्वेची रिस्क नोट 'बी' ही भरून दिली. ईस्टर्न बॅंगाल रेल्वेवर माल जाण्यापूर्वी मध्यंतरी तो ईस्ट इंडियन रेल्वेवरून जावा लागतो. ह्या ५८ गठ्यांपैकी फक्त १५ गठेच रेल्वेने माल मागविणाऱ्या व्यापाऱ्याचे स्वाधीन केले. बाकीचे ४३ गठे वाटेत ई. बी. रेल्वेवर चोरीस गेले. त्याबद्दल नुकसानभरपाई मिळावी, म्हणून सुरतेच्या गिरणी-कंपनीने, ई. बी. रेल्वे कंपनी सरकारी मालकीची असल्याने, भारत मंत्र्यावर दावा लावला, व सुरतेच्या फर्स्ट क्लास कोर्टाने वादीच्या बाजूचा निकाल दिला. मुंबई हायकोर्टाने हा निवाडा फिरविला, तथापि प्रिव्ही कौन्सिलने हायकोर्टाच्या निकालाविरुद्ध झालेले अपील मंजूर करून सुरत येथील गिरणी कंपनीस २५,८२० रु. देवविले. फर्स्ट क्लास कोर्टाच्या हुकुमनाम्यातील रकमेवर ६ टक्के दराने १९२९ सालापासून व्याज आणि कोर्ट खर्च ही सर्व सुरत येथील गिरणी कंपनीस मिळावयाची आहेत. गहाळ झालेल्या मालासंबंधी रिस्क नोट 'बी' भरून माल पाठविणारास पूर्ण माहिती देण्याच्या रेल्वे कंपनीवरील जबाबदारीचे दृष्टीने हा निवाडा महत्त्वाचा आहे. वरील दाव्यामध्ये, रेल्वे कंपनीने आवश्यक असे साक्षीदार (उ. रेल्वेगार्ड) दाखल केले नाहीत, ह्यावरून त्याची साक्ष रेल्वेविरुद्ध गेली असती, असे समजण्यास प्रिव्ही कौन्सिलला जागा सापडली आणि रेल्वे कंपनीच्या नोकरांनी अफरातफर केल्यामुळे झालेले मालकाचे नुकसान तिने भरून दिले पाहिजे, असा अखेरचा निकाल झाला

औद्योगिक प्रगतीची आवश्यकता

सुरत येथील "ट्रेड्स अॅन्ड अॅप्रिक्लरल एक्सचेंज" च्या उद्घाटनप्रसंगी मुंबई इलाख्याच्या उद्योगस्वात्त्याचे प्रमुख अधिकारी, मि. पी. बी. अडवाणी, हे म्हणाले,

"संबंद हिंदुस्थानांत औद्योगिक दृष्टीने मुंबई इलाखा हा सर्वांत पुढारलेला आहे, असे समजण्यांत येते. तथापि ह्या इलाख्याची औद्योगिक क्षेत्रांत प्रगति केलेल्या देशांशी तुलना केली तर अद्याप आपण द्विती मागसलेले आहोत, शाची कल्पना येते. अजूनहि आपला प्रांत शेतीप्रधानच आहे. उद्योगधंद्यांची वाढ झाल्याखेरीज आपली आर्थिक स्थिति सुधारणार नाही. औद्योगिक व्यवसायांवर उपजीविका करणारांची संख्या शेतकऱ्यांच्या चराबरीने झाली पाहिजे आणि त्यांचे उत्पन्न शेतीच्या मिक-कतीपेक्षा मोठे असले पाहिजे, असे ध्येय आपण डोक्यापुढे ठेवणे जरूर आहे."

-आदर्श विमा कंपनी-

वेस्टर्न इंडिया

लाईफ इन्शुरन्स कं. लि. सातारा

या संस्थेचे

सातवे मूल्यमापन प्रसिद्ध झाले.

मजबुतीची पराकाष्ठा ! ... नमुनेदार काटकसर !

सुप्रसिद्ध विभागणीती श्री ग. स. मराठे म्हणतात,
"विमा कंपन्यांत एक आदर्श सस्था होऊन राहण्या-सारखी आपण जी सेवा चालविली आहे तिचे महत्त्व या मूल्यमापनामुळे यापुढे लोकांच्या नजरेत जास्त जास्त भरत जाईल"

जास्तीत जास्त बोनस त्रैवार्षिक दर हजारी
हयातीनंतरचे ७५ रु. व हयातीतील ६० रु.

याच स्वदेशी कंपनीत विमा उतरा.

मॅनेजर.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

लक्ष्मीरोड, पुणे

तारेचा पत्ता : MAHABANK : फोन नं. ५५२

अधिकृत भांडवल : १,१०,००,०००

विक्रीस काढलेले भांडवल : ५,००,०००

खपलेले भांडवल : २,१४,१००

रोख भरलेले भांडवल : १,०६,१२०

दर शेअरची किं. : रु. ५०

चालू ठेवी द. द. शेंकडा १॥ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर चेक स्वीकारून द. द. २॥ टक्के व्याज दिले जाते.

मुदतीच्या ठेवी तीन महिन्यांपासून पांच वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जे, सोने, चांदी, माल, सरकारी कर्जरोसे किंवा व्यक्तीस पतीवर रकमा दिल्या जातात.

कॅशफ्रेड अगर ओव्हर ड्राफ्ट ह्यावरहि कर्जे दिली जातात.

चेक, बिले, ड्राफ्ट, हुड्या, पेन्शन, बिले वगैरे वसूल करून दिली जातात.

कर्जरोस्याची सुरेदीविकी त्यावरील व्याज जमा करणे ही कामे केली जातात.

या बँकेवर सातेदाराने काढलेले चेक, सेंट्रल बँक, मुंबई कमिशनशिवाय वसूल करून देणे सान्यांत मरलेले मुंबई बँकावरील चेक कमिशनशिवाय वसूल केले जातात.

शेअर सुरेदीबद्दल व व्यवहाराच्या नियमांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

एम. व्ही. गोखले,
मॅनेजर.

गव्हाचे पोहे बनविणारे कारखानदार श्री. सहस्रबुद्धे

श्री. सहस्रबुद्धे ह्यांनी नोकरी सोडून कारखानदारी पत्करली, ती सुखाच्या आशेने नव्हे काही युरोपियन स्नेह्यांबरोबर त्यास एकदा वनभोजनास जाण्याचा प्रसंग आला खाण्याच्या इतर पदार्थांत फोर्स नावाच्या कॅनडा येथे तयार होणाऱ्या गव्हाच्या पोह्याचा एक पदार्थ होता श्री सहस्रबुद्धे ह्यांनी हे काय, ते कसे तयार केले, अशी पृच्छा चालविली होती त्यावेळी गव्हाच्या पोह्याचा त्यांना परिचय झाला आणि ते पोहे त्यांनी पाहावयास मागून घेतले.

आपल्या इकडे आपण भाताचे पोहे बनवितो त्याहून हे पोहे तयार करण्याची कृति भिन्न असते, असे त्यांना कळून चुकले हे पोहे जेथे तयार होतात, तेथे एका युरोपियन स्नेह्याच्या वतीने पत्रव्यवहार करून पाहिला. परंतु अवश्य ती यंत्रसामुग्री मिळण्यासारखी नाही असे त्यांना आढळले हिंदुस्थानात भरपूर गहू पिकत असता गव्हाचे पोहे मात्र येथे बनविता येऊ नयेत, ह्याचे त्यांना मोठे वैषम्य वाटले गव्हाचे पोहे कसे तयार करावे, ह्या विचारांत चारदोन वर्षे निघूनहि गेली

मध्यतरांच्या अवधीत त्यांनी नोकरी पत्करली होती. परंतु ते जीवन त्यांना मळमळीत वाटू लागले म्हणून त्यांनी गव्हाच्या पोह्याची जुनी कल्पना उकरून काढली आणि नोकरीस निरोप दिला

पण कारखानदारी म्हणजे सुळावरची पोळी, हे माहीत असूनहि त्यांनी फासे हाती घेऊन दान टाकावयाचे ठरविले कारखानदारी म्हणजे भाडवळ अशी सर्वांची समजूत आहे ही समजूत अशत. खरी आहे अंशत. म्हणण्याचे कारण असे की, भाडवळपेक्षाहि अधिक मोलाच्या गोष्टी म्हणजे रात्रदिवस काम करण्याची होस, अडचणीस न जमानण्याची धडाडी, लोकांच्या दृष्टीने मूर्खपणा पत्करण्याची तयारी, अशा कितीतरी गोष्टी कारखानदाराच्या अर्गी असावयास पाहिजेत ह्या गुणांच्या जोरावर मनुष्य भाडवळ पैदा करू शकेल, पण त्यावाचून दसलाखी भाडवळाचा विनाकारण खुर्दी झाल्याशिवाय राहणार नाही

श्री सहस्रबुद्धे ह्यांनी गव्हाच्या पोह्यासाठी यंत्रबनविण्याचे प्रथम हाती घेतले त्यापूर्वी त्यांनी प्रत्यक्ष गव्हाच्या पोह्याचा कारखाना पाहिला नसल्यामुळे कोटून आणि कशी सुरवात करावयाची हा मोठा प्रश्न पडला भाताचे पोहे जसे लाटीवर तयार होतात तसे गव्हाचे होणे शक्यच नव्हते कारण भाताचे कणखर टरफल गव्हावर नसल्यामुळे लाटीखाली गव्हाची पूड होऊ लागली. परंतु नदीमुखाकडून उगम शोधित जाण्यासारखे त्यांनी हळु हळु सशोधन सुरू केले सध्याचे जे यंत्र त्यांनी बनविले आहे ते पूर्णत्वास नेईपर्यंत त्यांनी इतके कष्ट केले की ते पाहणाराच्या डोळ्यासहि शीण यावा एक मोठावे, दुसरे उभारावे, फिरून तेहि चुकावे आणि तिसरे बनविण्याच्या नादास लागवे म्हणजे प्रयोगांखाला केलेल्या श्रमाला आणि पैशाला काही मोजमाप लावण्याची सोय नाही. मात्र ह्या सर्व कष्टात आणि

निराशमय स्थितीत मनात एक दृढनिश्चय की वनभोजनास गेल्यावेळी ज्या पोह्याचा पदार्थ साष्टा तसे पोहे हिंदुस्थानात बनवावे आणि ह्याच दृढनिश्चयाच्या जोरावर ते मोठण्या-रचण्याची नित्य नवी उलाढाल करीत

दोन वर्षांच्या परिश्रमानंतर बऱ्या-वाईट स्वरूपाचे पोहे एकदाचे बनू लागले परंतु अडचण अशी येऊ लागली की बाजारी गहू एकराशीचे नसल्यामुळे यंत्रातील आचेला ते सारखे तग घरीनात एकादा दाणा अधिक खरपूस व्हावा तर दुसरा अर्धवट कच्चा राहावा असे होऊ लागले. कदाचित् भट्टीचा दोष असू शकेल ह्या दृष्टीने त्यांनी ती आमूलाग्र तपासून पाहिली. आच कमी करावी तर पोहा फुलेना बरे, भट्टीचे क्षेत्र लांबवावे तर काही गव्हाचे दाणे आचेला तग न धरल्यामुळे करपून जात.

परंतु सकल्पाप्रमाणे पूर्ण नसली तरी अर्धी मुर्धी सिद्धी प्राप्त झाल्यानंतर श्री सहस्रबुद्धे ह्यांनी स्वतः तयार केलेले पोहे त्याच युरोपियन मित्रास भेटीदाखल दिले आणि वनभोजनाचा प्रसंग मुद्दाम घडवून आणला. खुद्द श्री. सहस्रबुद्धे ह्यांना स्वतःचे पोहे फोर्सच्या पोह्याइतके सरस उतरले नाहीत ही अतर्थाभी जाणीव होतीच, परंतु त्या व्यक्तीला इतपत पोहे तरी हिंदुस्थानात तयार करता येतील की नाही ह्याची शका होती इतकेच काय, पण फोर्स हे काय आहे असे प्रथम विचारणारा गृहस्थ फोर्ससारखे पोहे तयार करू शकला हे त्याला मोठे नवलाचे वाटले श्री सहस्रबुद्धे ह्यांचे त्यांनी उदार अंतःकरणाने अभिनंदनहि केले पण श्री सहस्रबुद्धे ह्यांनी फोर्सच्या पोह्याइतके ते साधले नसल्याचे स्पष्टपणे कबूल केले परंतु तिकडे लक्ष न देता तो गृहस्थ म्हणाला, “चुक्ता मि सहस्रबुद्धे तुम्ही तुमचे पोहे फोर्स इतके साधले नाहीत ही बाब गोंण आहे ते आज नाही उद्या तुम्ही खात्रीने साधाल मी अभिनंदन केले ते ह्या दृष्टीने की फोर्स प्रॉडक्ट काय हे माहीत नसणारा गृहस्थ आज प्रत्यक्ष तसल्या प्रॉडक्टचा कारखानदार ह्या नात्याने येथे आला आहे ”

“ तात्पर्यार्थाने तुम्ही म्हणता हे बरोबर. पण ह्या नुकत्याच पल फुटू लागलेल्या पाखराला केवढी भरारी मारावयाची आहे हे काय मी सागावयास पाहिजे! ” श्री सहस्रबुद्धे उत्तरादाखल म्हणाले

रात्रभर रानात कुडकुडत पडलेल्या प्रवाशाला सकाळी धुकें फुटून सूर्य दिसू लागवा त्याप्रमाणे श्री. सहस्रबुद्धे ह्यांना श्रमसाफल्यचा थोडा फार आनंद वाटला आणि ते नव्या जोमाने कामास लागले एवढ्या अवधीत त्यांना नाउमेद करणारे किती प्रसंग आले असतील व वाक्प्रहार सहन करावे लागले असतील हे जावे त्याच्या वंशा तेव्हा कळे.

असो श्री. सहस्रबुद्धे ह्यांच्यासारख्या कर्तबगार कारखानदाराविषयी जितके लिहावे तितके थोडेच आहे. त्याचे पोहे आज हिंदुस्थानात तरी अद्वितीय आहेत त्याच्या पोह्याचा आजचा दर्जा खरोखर प्रशंसनीय असल्याचे डॉ. जोन्ससारख्यांनी सुल्या अत करणाने कबूल केले असून सदर पोहे मिरजेच्या इस्पितळात उपयोगात आणले जात आहेत श्री सहस्रबुद्धे ह्यांनी चिकाटीच्या प्रयत्नांच्या जोरावर कारखानदारी प्रस्थापित केली असून व्यापारी क्षेत्र त्यांना आक्रमार्याचे आहे थोडक्याच अवधीत त्यामध्येहि ते यश मिळवतील ह्यात शका नाही.

नोकरी पाहिजे ना?

अत्यंत माफक फॉट मोटार ड्रायव्हिंग व संपूर्ण दुरुस्ती शिक्षा लायसेन्सची हमी देली जाते ४२ आण्याची पो तिकिटें पाठवून माहितीपत्रक मागवा

लक्ष्मी मोटार स्कूल.—७७४ रविवार, पुणे १

Notice to Contractors.

Sealed percentage tender on B-1 form are invited from approved contractors for the following work:—

Name of Work.	Estimated cost of the work	Date of completion of the work	Earnest money	Cost of tender forms	Last date of entertaining applications for tender forms	Final date of receipt of tenders
Improvements to Chiplun water supply masonry service reservoir 1.5 lakh gallons capacity.	17,676	31st December 1937	180/-5/-		10th April 1937 5 P. M.	15th April 1937 5 P. M.

2. Drawing and details of design and estimate may be seen in the office of the Undersigned during office hours on any working day.

3. Conditions of contract etc., will be supplied along with the tender forms.

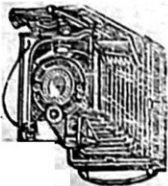
4. The Executive Engineer, Ratnagiri Division reserves the right to reject any or all tenders, without assigning any reasons.

Ratnagiri, Sd. B. P. JAGTAP
19 March 1937. Executive Engineer, R. Dn.

तमाम दंत रोगांचा नाश करून दांत प्रखर व बळकट
ठेवणारी सर्वोत्तम!

पोखाल ब्लूक्रेथ पावडर

पोखाल (अॅन्ड को) (रजिस्टर्ड) पूना सिटी

फोल्डिंग बॉक्स व कॅमेरा

सामर्थ्यवान लेन्स बसविलेला. ह्या कॅमे-
न्याने नवशिक्यास सुद्धा फिल्मवर उत्कृष्ट
फोटो घेता येतात. बेकार रोज ५ रु. मिळवू
शकतात. फिल्म कार्ड, फ्रेम, रसायने, कॅमेरा
कसा वापरावा हे सांगणारे पुस्तक मोफत.
फोल्डिंग कॅमेरा, रु. ४. बॉक्स कॅमेरा नं. २, रु. २-१२. नं. १
रु. ३-१२. पॅकिंग व पोस्टेज वेगळे.

Dutt & Co (12)
15/-, Jay Mitra Street,
P. O. HATKHOLA (Calcutta).

सुबई सरकारचे सर्जन जनरल साहेबांनी भेट दिलेली
डॉ. काळे यां पूना लेप्रसी क्लिनिक

म्हणजेच महारोग, पांढरें कोड व इतर सर्व प्रकारचे चम-
विकारावरलि उपचारांचें विश्वसनीय ठिकाण.

ठिपसे आश्रम,
पुणे नं. ४

डॉक्टर काळे,
लेप्रसी स्पेशलिस्ट

“व्हीट ब्लासम” म्हणजे गव्हाचे पोहे

ह्या सारखें सात्त्विक आणि कसदार खाद्य दुसरें नाही.
पुड्याची किंमत [मापी २ शेअर] ८८ आणे. नमुन्यासाठी
पावणे. दोन आण्याचीं तिकिटें पाठवावीं.

कारखानदार :—भास्कर पांडुरंग सहस्रबुद्धे,
७५३ सदाशिव पेठ, पुणे.

मिळण्याचीं ठिकाणें.

धुळे—सहस्रबुद्धे ब्रदर्स

इंदोर—हॉटेल आय दिवजीट

अमळनेर—बन्हाणपूरकर (कमिटीच्या बागेसमोर)

नागपूर—वैद्य ब्रदर्स, ओल्ड स्टेशन रोड

नाशिक—एस. आर. बेले.

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building.
The success that has attained Hindusthan's
efforts to serve the public has its origin in
public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprize, Judicious, Reserves,
Sound Investments, Huge Assets and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you :

NEW BUSINESS

This year 1934-35

Exceeds

2 CRORES & 50 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs. 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD. 1907)

Branches : Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca.

Offices : throughout India & the East.

S. C. MAJUMDAR, N. SARKAR,
MANAGER : Bombay Branch. | General Manager.

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

श्रीधूतपापेश्वर आरोग्यमंदिर आर्योषधि कारखाना, पनवेल

आयुर्वेदीय औषधें मोठ्या प्रमाणावर तयार करून त्याच्या व्यापारास सुरुवात करून देणारा निदान दक्षिण हिंदुस्थानातील तरी हा पहिलाच कारखाना होय

ह्या व्यापाराचें एक नवीन क्षेत्र निर्माण करावें अशी कल्पना उभयता पितापुत्र, कै कृष्णशास्त्री व कै विष्णुशास्त्री पुराणिक, यांनीं सुमारे पचावन्न वर्षांपूर्वी काढली

आयुर्वेदीय औषधें हल्लीं प्रमाणे बाजारांत मिळत नसत अशा वेळीं या कारखान्याची कल्पना उत्पन्न होऊन ती मूर्त स्वरूपात आली, आणि त्यायोगें शास्त्रसेवा आणि लोकहित साधून व्यापाराचें एक नवीन क्षेत्र उघडलें गेलें

घरची गरबी असल्याने कारखान्याचे सुरुवातीचें भाडवळ तीस-चाळीस रुपयाहून अधिक नव्हतें औषधें इ स. १८७८ पासून तयार होऊ लागलीं परंतु तीं आरंभी घरच्या वैद्यकीच्या धंद्यापुरतीच होती आयुर्वेदीय रसशास्त्राची अधिष्ठात्री देवता श्रीशंकर असल्याने व पुराणिक कुटुंबाचें उपास्य दैवत श्रीधूतपापेश्वर (धोपेश्वर, ता राजापूर, जि रत्नागिरी, येथील स्वयंभू देवस्थान) हें असल्याने कारखान्याचें श्रीधूतपापेश्वर आर्योषधि कारखाना असें अन्वर्थक नामकरण इ स १८९६ सालीं करण्यात आलें पुढें कै विष्णुशास्त्री पुराणिक यांनीं कारखाना अधिकाधिक वाढवून त्यास मोठें स्वरूप प्राप्त करून दिलें कै विष्णुशास्त्री याच्या पश्चात् श्री रामचंद्र कृष्णशास्त्री पुराणिक याच्या चालकत्वाखाली कारखाना पुष्कळ भरभराटीस आला आहे

कारखान्यात तयार झालेल्या औषधाच्या माहितीचें पुस्तक मराठी, गुजराती, हिंदी, कानडी, इंग्रजी वगैरे भाषात प्रसिद्ध झालेलें आहे शिवाय सामान्य सुशिक्षित लोकांचेही वैद्य वेळेवर न मिळेल तर अडून ये व त्यास सामान्य औषधोपचाराची व आरोग्यविषयक माहिती व्हावी म्हणून एक ग्रंथमाला मराठी भाषेत प्रसिद्ध केली आहे तिला 'व्यवहार वैद्यकमाला' असें नाव दिलें आहे शिवाय निरनिराळ्या नेहमीं आढळून येणाऱ्या व साथीच्या रोगासंबंधी उपचारपत्रकें प्रसिद्ध केलीं असून, तीं विनामूल्य देण्यात येतात पत्रव्यवहारानेही वैद्यकीय सल्ला देण्यात येतो प्रकृतिमानाप्रमाणें रोग्यास पनवेल येथेंच येण्यास कळवून ते आल्यानंतर त्यास वैद्याचे देखरेखीखाली औषधोपचार करण्यांत येतो प्राप्ताप्राप्तातून औषधोपचाराकरिता समक्ष येणाऱ्या लोकांची सख्याही बरीच मोठी असते कारखान्याच्या एजटाची सख्या निरनिराळ्या सर्व प्राप्तात मिळून सुमारे एक हजार आहे व त्यापैकीं सुमारे पावणेदोनशे एजट आपआपल्या गावचे मुख्य एजंट आहेत धर्मार्थ दवाखान्यास व वैद्यास सवलतीचे दरानें औषधें देण्यात येतात

सहकारी चळवळीचा प्रसार

विद्यार्थी वर्गात जागृति करण्याचा पुणें इन्स्टिट्यूटचा उपक्रम कित्येक वेळा आपणास असें दिसून येतें कीं, या चळवळीची माहिती समाजातील मोठ्या, वजनदार व प्रतिष्ठित अशा घटकासहि नसते, आणि यामुळे या चळवळीबद्दल सहानुभूति उत्पन्न होऊन तिच्या प्रसारास जशी मदत व्हावयास पाहिजे तशी होत नाही सहकारी चळवळीत काम करणाऱ्या लोकांना हा अनुभव नेहमी येतो व समाजातील अशा लोकांत या चळवळीसबधीं असलेलें अज्ञान पाहून अद्याप चळवळीच्या प्रसाराचें अवाढव्य असें कार्य सहकारी चळवळीत भाग घेणाऱ्या प्रत्येक माणसापुढें आहे याची जाणीव पूर्णपणें झाल्याशिवाय राहात नाही या दृष्टीनें पहाता त्या बाबतीत निरनिराळ्या मार्गांनीं सहकारी चळवळीचा प्रसार करणें अत्यंत जरूर आहे ह्यासबधीं कोणाचेंहि दुमत असणार नाही.

या चळवळीचा प्रसार करण्याचे जे अनेक मार्ग आहेत, त्यापैकीं विद्यार्थी वर्गास व विशेषतः प्रौढ विद्यार्थीवर्गास या चळवळीसबधीं माहिती करून देणें हा अत्यंत महत्वाचा व आवश्यक असा मार्ग आहे. विद्यार्थी वर्गास या चळवळीची माहिती दिल्यानें व त्याचेमध्ये चळवळीसबधीं जोरानें प्रसार झाल्यानें या चळवळीच्या वाढीस अतिशय मदत होणार आहे. खेडोंपाडी व इतर सर्व ठिकाणीं चळवळीच्या प्रसाराकरिता आज कित्येक लोकांची जरूरी आहे, व अशा तऱ्हेनें प्रसार करण्यासाठीं त्यांनीं पुढें येण्याकरिता या चळवळीसबधीं त्याचे मनात आदरबुद्धि व सहानुभूति उत्पन्न होणें जरूर आहे शेतकरी-वर्गावर हिंदुस्थानचें जीवन सर्वस्वीं अवलंबून असल्यानें तो सुखी व जिवंत राहाणें व त्याकरिता परिश्रम घेणें हें हिंदु स्थानातील प्रत्येक व्यक्तीचें पवित्रतम कर्तव्य आहे विद्यार्थीवर्ग हाच राष्ट्राचा मुख्य आधारस्तंभ आहे व राष्ट्राची भावी उन्नतीहि त्याचे कर्तवगारीवरच अवलंबून आहे अशी वस्तुस्थिति असल्यानें सहकारी चळवळीसबधीं त्यांना पूर्णपणें ज्ञान होऊन तिचे प्रसाराकरिता झटणें हें प्रत्येकाचें अत्यंत पवित्र कर्तव्य आहे, याची जाणीव त्यांना पूर्णपणें झाल्यास सहकारी चळवळीचा प्रसार हिंदुस्थानातील कानाकोपऱ्यातहि होणे अशक्य होणार नाही.

या दृष्टीनें पुणें जि. को इन्स्टिट्यूटनें चालू वर्षी करावयाचे कामामध्ये पुणें जिल्ह्यातील सर्व हायस्कूलमधील वर्गच्या वर्गाच्या विद्यार्थ्यांना या चळवळीची माहिती करून देण्याचें कार्य हातीं घेतलें असून त्याप्रमाणें सर्व शाळांचे चालकाना विनंति करण्यात आली आहे काहीं शाळांचे चालकाकडून या बाबतीत इन्स्टिट्यूटकडे व्याख्यानाकरिता तारखा ठरविण्याबद्दल लिहूनहि आलेलें असून त्याप्रमाणें तारखा निश्चित करून इन्स्टिट्यूटकडून व्याख्यानाची व्यवस्था शक्य तेवढ्या लवकर करण्यात येईल तरी सर्व शाळांचे चालकांनीं या कामीं इन्स्टिट्यूटला सहानुभूतिपूर्वक व आस्थावाईक मदत करावी अशी विनंति आहे

उन्हाळ्याकरितां सिल्क कोट वापरा

महिंद्रकर बदर्स यांचेकडे तयार अगर करून मिळतील.

बंबाचे माडीवर]

बुधवार चौक, पुणें.

रोखेबाजारांतील व्यवहारांचें नियंत्रण

मॉरिसन कमिटीच्या सूचना

मुंबईच्या रोखेबाजाराची सदोष व्यवस्था सुधारवी आणि जुगारी वृत्तीस आळा बसावा, म्हणून मुंबई सरकारने लंडनच्या रोखेबाजाराचा अनुभव असलेले तज्ज्ञ, मि. मॉरिसन, ह्याच्या अध्यक्षतेखाली एक कमिटी नेमली होती. सर सोराबजी पोच-सनवाळा व सर रहमतुल्ला चिन्नीय हे कमिटीचे सभासद होते. कमिटीने आपल्या सूचना एकमताने केल्या आहेत. नोटिफिकेशन अँड स्टॉक ब्रोकर्स असोसिएशनच्या अधिकारावर कमिटीने थोडे नियंत्रण सुचविले आहे आणि २४ तासापेक्षा ज्यास वेळ रोखे बाजार बंद ठेवावयाचा असल्यास, त्यास सरकारची आगाऊ परवानगी मिळविली असली पाहिजे अशी कमिटीची सूचना आहे. करारातील अटी पार पाडण्यास असमर्थ होणाराशी तडजोड न करता, त्यास अड्डा घडवावी, अशी व्यवस्था होण्यावर कमिटीचा भर आहे. नियमांचे उल्लंघन करणाराची रोखेबाजाराबाहेरील मालमत्ताहि त्याचे वेगेदाराकरिता उपयोगात आणण्याचा असोसिएशनला अधिकार असावा, अशी कमिटीची शिफारस आहे. स्वतःच्या सट्टेबा-बाजीमुळे आपला करार पार पाडण्यास एखादा सभासद अस-मर्थ झाल्यास त्याचे सभासदत्व रद्द समजावे, परंतु रुपयात सोळा आणे फेड करणारास, इतर बाबतीत त्याचे विरुद्ध तक्रार नस-ल्यास, पुनः सभासद करून घेण्यास हरकत नाही. केवळ दैव-योगाने एखादा सभासद नुकसानीत आला असेल, तर त्यास पुनः सभासदत्वाचे हक्क देण्याचा डायरेक्टरबोर्डास अधिकार असावा, अशी कमिटीची शिफारस आहे. सब ब्रोकर्सनी असो-सिएशनकडे ५ हजार रु. अनामत ठेवावे व सालिना २०० रु. वर्गणी थावी, आणि इतर ध्यातील आपला सबध तोडून टाकावा, इत्यादि नवीन नियम कमिटीने सुचविले आहेत. किमतीमधील तफावतीच्या देण्याघेण्याकरिता डिपॉझिटची योजना असावी, दलालीचे किमान दर निश्चित करावे, दलालीची रकम स्पष्ट दर्शविणारी करारपत्रके तयार करावी, इत्यादि सुधारणा कमिटीच्या रिपोर्टात अंतर्भूत आहेत. कोऱ्या वर्गावर्गीवर नियंत्रण सुचविण्यात आले आहे. बोर्डाची निवडणूक दरसाल व्हावी, तीन डायरेक्टरानी प्रत्येक वेळी आळीपाळीने निवृत्त व्हावे, परंतु त्यास पुनः निवडणुकीस उभे रहाता यावे, म्हणजे प्रत्येक डायरेक्टर बोर्डाचा पाच वर्षे सभासद राहील, अशी कमिटीची योजना आहे. असोसिएशनचे सभा-सदत्त्व मिळवू इच्छिणाऱ्याने २ वर्षांच्या मुदतीचे प्रत्येकी १० हजाराचे तीन जामीन द्यावे अगर् ३० हजाराचे डिपॉझिट ठेवावे, जुन्या सभासदाची वार्षिक फी १०० रु. करण्यात यावी परंतु नवीन सभासदाकडून दरसाल ३०० रु. घेण्यात यावे, 'मार्जिन्स'ची पद्धत अमलात आणणे कठीण पडल्यास निदान पाक्षिक वटणाची योजना तरी निश्चित करावी, वायद्याचे करार अधिकृत असलेल्या रोख्याची सख्या वाढवावी, इत्यादि सुधारणा कमिटीने सुचविल्या आहेत. बाजारभावाचे दैनिक व मासिक पत्रक असोसिएशनने प्रसिद्ध करावे, अशीहि कमिटीची शिफारस आहे.

रोखेबाजाराच्या डायरेक्टर बोर्डाची निवडणूक गेल्या आठ-वहत्यात नुकतीच पार पडली, त्यावेळी बोर्डावरील १६ जागा-करिता २३ सभासद उभे होत. नवीन बोर्ड मॉरिसन कमिटीच्या शिफारशीचा विचार करून आपले मत व्यक्त करणार आहे.

नागपूर प्रीमियर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

दिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी.

	रुपये
अधिकृत भाडवळ	१,००,०००
जमा असलेले भाडवळ	८०,५००
रिहर्व फंड	२,७८७
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,६२,४४७
सेविंग्स बँक ठेवी	४,८६९
मॅबराकडून येणे असलेले कर्ज	२,६६,१०५
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	

मुतविलेली एकूण रक्कम ४८,१७६
सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित शेअर्स वित्त मिळतात. आतापर्यंत डिव्हिडंड पांच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मॅबराना त्यांच्या घराचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळः—

दुरुज सकाळी १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द सा द शे २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात.

सेविंग्स बँक ठेवीवर द सा द शे ३ टक्के व्याज दिले जाते.

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यापासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जः सोने, चांदी, सरकारी गेले, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात.

मॅनेजिंग एजेंट्स

व्यापारी-उदमी लोकांस

—अपूर्व संधि—

पुणे औद्योगिक प्रदर्शन १९३७

वेळेवर मनपसंत कपडे मिळण्याचे एकच ठिकाण

टेलर्स रिसबूड ब्रदर्स

सकाशिव पेठ हौदानजीक, पुणे २.

बृहन्महाराष्ट्र सिंडिकेट लि. पुणे

ता. २७ आक्टोबर १९३६ इ. रोजी तीस वर्षांचा पाण्याचा करार करण्याबद्दल मुंबई सरकार यांचेकडे सिंडिकेटने रिपोर्ट पाठविला होता त्याचे उत्तर ता १६ मार्च १९३७ इ रोजी मुंबई सरकार यांच्याकडून आले व कराराचा मसुदाहि आला सदर कराराप्रमाणे कराराच्या तारखेपासून तीस वर्षेपर्यंत व तीस वर्षांनंतर पुन करार होईल त्याप्रमाणे उसाकरिता नीरा राइट बँक कॅनालचे पाणी सिंडिकेटला मुंबई सरकार देणार आहे

जमीन व पाणी याची तीस वर्षेपर्यंत तजवीज झाली असल्यामुळे सिंडिकेटच्या साखर कारखान्याला हंगामशीर उत्तम ऊंस खात्रीने मिळेल तेव्हा शेअर मजूर करून मशिनरी मागविण्याचा ठराव सचालक मंडळाने ता २१ मार्च १९३७ इसवी रोजी केला आहे.

मुंबई सरकार यांच्याकडून पाण्याचे कराराबाबत उत्तर येण्यास उशीर लागल्यामुळे सुमारे चार महिन्यांचा अपरिहार्य विलंब झाला आणि शेअर विक्रीचे कार्य विशेष होऊ शकले नाही ता २१-३-१९३७ पासून शेअर विक्रीचे कार्य पुनः चालू करण्यात आले आहे

अ पां कोढे देशमुख
भ गो गिरमे
च गो आगाशे

वि ना वर्तक
वा गो काळे
र. चिं सोहोनी
रा न अभ्यकर

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफा लोन (१९४५-५५)	११८-१०
५% (१९३९-४४) लोन	१०६-१
४.५% लाब मुदत (१९५५-६०)	११६-१२
४% १९४३	१०७-८
३.५% विनमुदत	९३-११
३.५% १९४७-५०	१०४-१२
३.५% १९४८-५२	९९-२

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लाब मुदत)	१०७-८
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत)	१०६-८
४% मुंबई मिटी इन्व्हेस्ट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	१०६-८
४% म्हेसूर कर्ज (१९५३-६३)	११०-८
५% म्हेसूर (१९५५)	१२४-०

मंडळ्याचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३५-४
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११०-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हिडंड)	३४-४
इपीरिअल बँक (५०० रु. १२% डिव्हिडंड)	१४९६-४
ग्रेजुव्ह बँक (१०० रु.)	१३०-८

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay

716 Sadashiv Peth,
Poona City

पायोनियर डाइंग हाऊस पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी. -

एरोयाफ मिटींग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना.

भिकारदास मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

वास्तुशास्त्रज्ञ व घरमालक

आमचा इमारतीच्या बांधकामाचा चुना शिफारसपूर्वक व अगत्याने वापरतात.

“ गिलाव्याचा चुना हा तर आमचे चुन्याचे ध्यातील विशेष होय ”

भाऊ गंगाधर साठे,

बिल्डिंग कॉन्ट्रक्टर व मळलेल्या चुन्याचे व्यापारी,
५१२ सदाशिव, चिमण्या गणपती चौक, पुणे २

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचे

खात्रीलायक एकच ठिकाण

माधव सोमण बदर्स,

लक्ष्मीरोड, पुणे. २

स्थापना १९२० मुंबई सरकारने व कोल्हापूर सरकारने

प्रथम मान्य केलेले

जाधव टेलरिंग कॉलेज

नवीन वर्ग सुरू झाले नावे नोंदवा माहिती

मागवा

[४९७ बुधवार, पुणे-२]

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या

प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग

कॉलेज

आप्पा बळवंत चौक, पुणे २

[माहितीपत्रक मागवा]

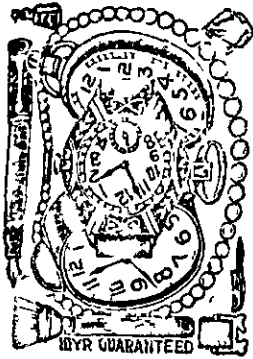
दी प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रियल बँक लिमिटेड, पुणे

तारेचा पत्ता : "प्रेसिडेन्सी" पुणे] १० विश्रामबाग रोड [टेलिफोन नंबर ७६३.
अध्यक्ष — श्री रा न अभ्यंकर, बी ए, एलएल बी, मॅनेजिंग एजन्ट, कॉमनवेल्थ विमा कंपनी

विक्रीकरिता काढलेले भांडवल : रु. ५,००,००० पांच लाख

प्रत्येक शेअर रु १०० याप्रमाणे ५००० शेअर्समध्ये विभागलेले अर्जासोबत रु १५ व अर्जमंजुरी रु १०.
थोड्या व लांब मुदतीची कर्जे दिली जातात.
कारखानेदारांच्या मशीनरीवर, इमारतीवर, जागेवर कर्जे देण्याची व्यवस्था केली आहे
बँकेने पसत केलेल्या इस्माची बिले डिस्काउंट केली जातात
मुदतीच्या ठेवी सहा महिन्यांपासून १० वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाच्या दराबद्दल चौकशी करावी
चेक्स, बिल्ट्स, ड्राफ्ट्स, हुज्या, पेन्शन बिल्ट्स, सिव्थुरिटीवरील व्याजे वसूल करून दिली जातात
ठेवीदारांतील एक डायरेक्टर बँकेच्या बोर्डावर घेण्याची व्यवस्था केली आहे.
मॅनेजिंग डायरेक्टर — नि ना क्षीरसागर, चि. जि. चितळे

फक्त १ रु. १२ आण्व्यास ३ घड्याळें व १९५ फॅन्सी बक्षिसे

आमच्या मधुर वासान्या ओटो रोक्षच्या ७ कुल्या १ रु १२ आण्व्यास एकदम घेणारास एक सोनेरी मुलाग्याचे डमी रिस्ट वॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट वॉच, एक सेफ्टी बस्तुरा, एक हजामतीचा साचण, एक आरसा, एक कणी, एक पावडरचे पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आगपेट्याची डबी, एक सिगारेट लाइट, एक ह्यातरूमाल एक आंगठी, एक कात्री, एक साखळीसकट किल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्कू, १५ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निफाचे फाउंटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉर्च (किंवा) मजबूत यंत्रसामुग्रीचे व पाच बॅटरी गॅरंटीचे एक जर्मन 'बी' टाइम पसि. पॅकिंग व पोस्टेज १५ आणे वेगळे

ईस्टर्न ट्रेडिंग कंपनी, पोस्ट बॉक्स नं १२२०४, कलकत्ता (२४)

“दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें”

स्थापनेपासूनच भागीदाराना ६ टक्के फायदा व विमेदारास वाढता नफा वाटून जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यास कठीण असे अपूर्व यश संपादन केलेली पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी—

कॉमनवेल्थ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष—श्री न चि केळकर, संचालक केसरी
हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनात वाढलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.
जास्त माहितीकरिता समक्ष भेटा अगर लिहा
मॅनेजिंग एजन्ट्स.

“अर्थ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयावरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके

- १ बँका आणि त्याचे व्यवहार
 - २ रिझर्व्ह बँक
 - ३ व्यापारी उलाढाली
- वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झाले आहे
किं. १ रु (ट स निराळा)
व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला, पुणे

“WRITE to the Dawn of India Life Insurance Company, Ltd Poona, concerning Pigmy & Monthly Income Deposit Schemes.”

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचे पेपरमिन, लेमन ड्रॉप्स, मिल्क टॉफी, वगैरे
भावाचें माहितीपत्रक मागवा
भारत इंडस्ट्रियल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २

K. K. & Co.

Photographic Dealers
POONA

उन्हाळ्याकरिता ब्राह्मी तेल

हे शुद्ध सोबरेल तेलात तयार केलेले असते
लॉकस्ट. म गो कुटकर्णी
आणि संडळी, पुष्करणी चौक, सदाशिव, पुणे
मॅन्युफॅक्चरर.
दि बॉम्बे कलकत्ता ट्रेडिंग कंपनी, मुंबई न ४